

**ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА ДЪЛГ ПРИ ПРЕОБРАЗУВАНЕ ЧРЕЗ
ВЛИВАНЕ, СЛИВАНЕ, РАЗДЕЛЯНЕ И ОТДЕЛЯНЕ НА
ТЪРГОВСКИ ДРУЖЕСТВА**

Старши асистент Красмир Стоянов Коев, БСУ

**THE TRANSFER OF DEBT IN REORGANIZATION OF THE
COMPANIES BY TAKE OVER, AMALGAMATION, DIVISION AND
SEPARATION**

Krasimir Stoyanov Koev

***Abstract:** The article describes one of the consequences due to some of the forms of reorganization of the companies – the transfer of debts. It points out on some of the debts in connection with their special features and the clarification of the consequences for the parties due to the transfer of the debt.*

***Key words:** transfer of debts, reorganization of companies, take over, amalgamation, division, separation of companies*

Преобразуването на търговските води до редица правни последици, които най-общо може да се каже, че имат сложен и комплексен характер.

В закона липсва определение на преобразуването като общо понятие. Но от конкретните определения за различните форми на преобразуване, уредени в Глава шестнадесета на ТЗ може да се направи извода, че преобразуването е **смесен и сложен фактически състав**, при който търговското предприятие или имуществото на едно или повече търговски дружества, които по правило се прекратяват без ликвидация, преминава върху едно или повече приемащи или новоучредени търговски дружества като съдружниците или акционерите на прекратените дружества придобиват дялове или акции от приемащите или новоучредените дружества.

Най-общо можем да определим три групи последици, които настъпват едновременно, а не в някаква времева последователност и тези последици възникват **по право**, т.е без да е необходимо осъществяването на някакви други допълнителни юридически факти:

1. **едновременно правопораждащо или правопрекратяващо действие.** Тази последица е основание за извода, че нашият законодател урежда преобразуването в съответствие с така наречената теория за икономическото превръщане.

2. **наличие на правопримство.** За разлика от първата група правни последици, където видяхме, че може да има и правопораждащо и правопогасяващо действие или само едно от двете, правопримството е *задължителна последица във всички форми на*

преобразуване. На него ще се спрем по-долу по-подробно тъй като е свързано с една важна последица – прехвърлянето на дългове (задължения) от преобразуващите се търговски дружества към приемащите или новоучредените търговски дружества. Правоприемството се изразява в това, че в зависимост от формата на преобразуване, цялото имущество или търговско предприятие или част от тях преминават без изменение от патримониума на преобразуващото се дружество или дружества в патримониума на едно или повече приемащи или новоучредени дружества (чл.262, ал.1, изр.1; чл.264, ал.1, изр.1 ТЗ).

Това правоприемство може да бъде **общо** – когато цялото търговско предприятие, схванато като съвкупност от всички права, задължения и фактически отношения преминава върху едно или повече приемащи или новоучредени дружества.

Общо правоприемство на цялото търговско предприятие се наблюдава при следните форми на преобразуване:

а/. при вливането (чл.262, ал.1, изр.1 ТЗ), когато цялото имущество на едно или повече търговски дружества (преобразуващи се дружества) преминава към едно съществуващо дружество (приемащо дружество), което става техен правоприемник;

б/. при сливане (чл.262а, изр.1), когато цялото имущество на две или повече търговски дружества (преобразуващи се дружества) преминава към едно новоучредено дружество, което става техен правоприемник;

в/. при преобразуване чрез промяна на правната форма (чл.264, ал.1 ТЗ), когато чрез промяна на правната форма едно дружество се превръща в търговско дружество от друг вид (новоучредено дружество) като новоучреденото дружество става правоприемник на преобразуващото се дружество.

Общо правоприемство на идеална част от търговско предприятие се наблюдава при следните форми на преобразуване:

а/. при разделяне (чл.263и, ал.3 ТЗ), когато правата и задълженията на преобразуващото се дружество преминават върху всяко приемащо и/или новоучредено дружество съответно на разпределението, предвидено в договора или плана за преобразуването;

б/. при отделяне (чл.263и, ал.4 ТЗ), когато част от правата и задълженията на преобразуващото се дружество преминава върху всяко приемащо и/или новоучредено дружество съответно на разпределението, предвидено в договора или плана за преобразуването.

Това правоприемство може да бъде и **частно** – когато отделни права, задължения и фактически отношения преминават върху едно или повече приемащи или новоучредени дружества.

Частно правоприемство се наблюдава при следните форми на преобразуване:

а/. при разделяне (чл.263и, ал.3 ТЗ), когато отделни права, задължения и фактически отношения преминават върху едно или повече новоучредени дружества;

б/. при отделяне (чл.263и, ал.4 ТЗ), когато отделни права, задължения и фактически отношения преминават върху едно или повече новоучредени дружества, а част от тях остават в съществуващото, преобразуващо се дружество.

Правоприемството при преобразуването на търговските дружества също е свързано и с прекратяване на дружество. Разбира се, това не е задължителна последица във всички форми на преобразуването, защото съществуват и такива форми на преобразуването, при които вече бе посочено, че няма прекратяване на преобразуващото се дружество (например при отделянето). Обаче, щом се прекратява едно дружеството като субект на търговското право, то неговите права и задължения трябва да се придобият, респективно поемат от друг правен субект, защото не може да има безсубектно имущество. Този друг субект е или съществуващо друго търговско дружество или новоучредено такова в зависимост от формата на преобразуване. Както вече бе отбелязано, правоприемството е не само задължителна правна последица, но е и най-важната правна последица от преобразуването. Предмет на правоприемството са не само права, но и задължения, фактически състояния, правни очаквания, правни състояния, срокове, давност, интереси и т.н, известни като елементи на едно търговско предприятие. В този аспект понятието „правоприемство” има по-широк смисъл от езиковото му съдържание, защото не се отнася само и единствено за правата, както би следвало от това съдържание.

По правило при правоприемството **елементите** на търговското предприятие (правата, задълженията и фактическите отношения) се прехвърлят **непроменени**. Това означава, че те се прехвърлят със същото съдържание и модалитети, със същите акцесорни права и задължения, като давността продължава да тече без прекъсване или спиране. Променя се единствено титуляра на правата и на задълженията.

Разбира се, правата и задълженията остават непроменени, но тяхното **основание** трябва да се приеме, че е **различно** от това, което е било при предишните титуляри. То различно в смисъл, че включва както първоначалното основание за възникването им (преди преобразуването), но също така и фактическия състав на самото преобразуване, защото именно на база този осъществен фактически състав се е осъществило правоприемството и респективно прехвърлянето на тези права и задължения. Авторите не са единодушни в това отношение, защото има такива, които считат, че при универсалното правоприемство, включително във връзка с преобразуването, основанието за правата и задълженията не се променя, а си остава такова каквото е било преди правоприемството. Ако обаче има промяна на правоотношението (от което изхождат съответните права и задължения), то основанието вече включва както първоначалните юридически факти, така и правопроменящите такива. Изхождайки от тази правно логика може да се заключи, че основанието на прехвърлените права и задължения при правоприемството включва както първоначалните юридически факти при възникването на тези права и задължения, така и целият юридически състав на самото преобразуване, които за правоотношението се явяват правопроменящи юридически факти.

Друга важна особеност, касаеща прехвърлянето на правата и задължения при преобразуването е, че те се прехвърлят **едновременно**. Без значение е дали се касае за общо или частно правоприемство във връзка с преобразуването. Това прехвърляне се осъществява автоматично по силата на самия закон и в момента, когато се осъществи и последния елемент от съответния фактически състав на преобразуването. Ако са били осъществени всички предшествващи елементи, последния елемент от фактическия състав, с чието осъществяване се извършва прехвърлянето на правата и задълженията е

съответното вписване на преобразуването в Търговския регистър по партидите на участващите в преобразуването търговски дружества.

3. **членствените правоотношения** на съдружниците или акционерите в прекратените дружества се прекратяват също, а на тяхно място възникват членствени правоотношения на тези съдружници или акционери с приемащото или новоучреденото дружество. Това е третата правна последица от преобразуването.

Прехвърляне на задължения при вливане и сливане.

Първите две форми на преобразуването на търговските дружества, при които има прехвърляне на задължения са вливане и сливане. Легалните определения са дадени в чл.262 ал.1 ТЗ за вливането и чл.262а ТЗ за сливането. Изхождайки от тях, можем да кажем, че **вливането** е такава форма на преобразуване, при която цялото имущество на едно или повече търговски дружества (преобразуващи се дружества) преминава към едно съществуващо дружество (приемащо дружество), *което става техен правоприменик*, а преобразуващите се дружества се прекратяват без ликвидация. **Сливането** на свой ред е такава форма на преобразуване, при която цялото имущество на две или повече търговски дружества (преобразуващи се дружества) преминава към едно новоучредено дружество, *което става техен правоприменик*, а преобразуващите се дружества се прекратяват без ликвидация. Въпреки че, вливането и сливането също са форми на икономическа концентрация, както холдинга, консорциума и картелите, между тях съществува една важна разлика. При вливането и сливането освен концентрация на стопанската дейност настъпва и концентрация на имуществото на търговските дружества в един правен субект. По тази причина при тях настъпва и правоприменство, което се изразява в преминаване на права и задължения от преобразуващите се дружества върху приемащите или новоучредените дружества. Такова правоприменство липсва при картела, холдинга и консорциума и затова при тях не настъпва преминаване на права и задължения от един правен субект върху друг.

В резултат на **общото правоприменство**, което е последица от вливането и сливането, задълженията на преобразуващите се дружества преминават върху приемащото дружество (при вливане) или върху едно новоучредено дружество (при сливането). Тъй като тук се касае за общо правоприменство, то всякакви предварителни уговорки, че правоприменството се отнася само за част от имуществото на дружеството, респективно само за част от задълженията, са изцяло недействителни и не пораждаат никакво правно действие. Недействителна ще бъде и уговорката, че се прехвърлят само правата или само задълженията на преобразуващите се дружества или на едно от тях. По силата на самия закон правоприменството е пълно и обхваща цялото имущество на преобразуващите се дружества, т.е всички техни права и задължения. Прехвърлят се не само частноправните задължения, но и публичноправните задължения на преобразуващото се дружество като например задълженията за данъци, митни сборове, осигуровки, от административни наказания и други.

Разбира се, когато се има предвид, че се прехвърлят *всички* права и задължения, то това касае само **прехвърлимите**. Тези задължения, които по силата на закон или на своето естество са непрехвърлими не могат да се прехвърлят при сливане и вливане. Така например, ако едно задължение е възникнало **с оглед на личността (intuitu personae)** на длъжника, то може да бъде изпълнено само и единствено от преобразуващото се дружество, което го е поело в този вид по волята и с оглед на

интереса на кредитора. Никой друг освен това преобразуващо се дружество не може да изпълни на кредитора и то така, че да задоволи неговия интерес. Затова, при вливането и сливането такива задължения не се прехвърлят, а се погасяват, защото по силата на преобразуването преобразуващите се дружества се прекратяват без ликвидация и изчезват като субекти на правото. Това следва и от принципа, че ако вливането и сливането водят до трайна обективна невъзможност за изпълнение на задължението, то се погасява. А изчезването на правния субект, носител на такова задължение е обстоятелството, което определено води до такава обективна невъзможност за изпълнение. В този случай, субективната невъзможност за изпълнение в лицето на прекратеното преобразуващо се дружество-длъжник по изключение се приравнява на обективна невъзможност за изпълнение, което води до погасяване на задължението.

Ако обаче задължението не е с оглед на личността на длъжника (преобразуващото се дружество), то се прехвърля в същия вид и обем, в който е съществувало преди преобразуването. В този случай, също е възможно самото вливане или сливане да причинят *трайна обективна невъзможност за изпълнение*. И в този случай само на това основание, прехвърленото задължение ще се погаси. Ако обаче става дума само за *временна и преодолима невъзможност за изпълнение*, то тогава прехвърленото задължение ще следва да се изпълни от приемащото или новоучреденото дружество като негови нови носители. Поставя се въпроса при тази хипотеза, кои правила би следвало да регулират това изпълнение. Някои автори посочват, че в този случай приложим е чл.306 ал.5 ТЗ. Те те приемат, че тази временна невъзможност за изпълнение е резултат от непреодолима сила, която в случая е последица или се отъждествява със самото преобразуване (вливане или сливане). Въпреки временният характер на обективната невъзможност за изпълнение като последица от непреодолимата сила, определящ е интереса на кредитора от изпълнението. Ако кредиторът поради прекомерната забава на изпълнението, резултат от непреодолимата сила вече няма интерес от изпълнението, то той може да прекрати договора и респективно задължението също се погасява. Законът предвижда, че такова право да прекрати договора и респективно да се погаси задължението има и самият длъжник, който в тази хипотеза ще е правоприемникът – приемащо или новоучредено дружество. Ако обаче, въпреки забавата поради непреодолимата сила, кредиторът все още има интерес от изпълнението, той ще изчака тя да премине и ще иска изпълнение от правоприемника длъжник – приемащото или преобразуващото се дружество. Разбира се в този случай не се дължи от длъжника обезщетение за неточното изпълнение тъй като принципът е, че длъжникът не отговаря за неизпълнението, причинено от непреодолима сила (чл.306 ал.1 ТЗ). Горепосоченото виждане може да се сподели, но при едно условие – ако преобразуването не е извършено само и единствено с цел да се създаде невъзможност за изпълнение и така да се увреди кредитора. В последния случай, считам, че е на лице вина у длъжника, която е довела до неизпълнението на задължението.

Едно задължение може да е непрехвърлимо и по силата на волята на страните – кредитора и стария длъжник. В този случай говорим за **договорна непрехвърлимост**. Как тя се отразява на прехвърлянето на задълженията при вливане и сливане? Дори при частното правопримство тази договорна непрехвърлимост, по мое мнение, не води до нищожност на прехвърлянето. Дори и да изходим от чл.20а ал.1 ЗЗД, според който договорите имат силата на закон за страните, според чл.26 ЗЗД неспазването на такава договорна непрехвърлимост не е изведено като основание за нищожност на прехвърлянето, нито е приравнено към противоречие със закона. Липсват такива основания и във връзка с цесията (при прехвърляне на права) и при прехвърлянето на

дълг по чл.102 ЗЗД. Основанията за нищожност са каузално изброени от закона и в тази връзка те трябва да се тълкуват стеснително, а не разширително. По мое мнение, неспазването на уговорена договорна непрехвърлимост на едно задължение е неизпълнение на договорно задължение и следователно към него следва да се приложат общите правила за неизпълнение на задълженията. На още по-голямо основание, при преобразуването като общо правопримемство, можем да заключим, че въпреки договорната непрехвърлимост на едно задължение, то ще премине върху новия длъжник, тъй като подобни уговорки нямат действие в случаите на общо правопримемство.

В литературата се поставя въпросът и за влиянието на вливането и сливането върху така наречените **задължения с „еластична престация“**. Дали тези задължения също се прехвърлят при преобразуването или не и ако те се прехвърлят в какъв обем и вид. Задълженията с „еластична престация“ са такива задължения, които имат да предмет една престация, чийто обем и съдържание се променят с времето с оглед изменящи се фактори, които ѝ влияят. При възникване на задължението престацията е определена и по обем и по съдържание (т.е не става дума само за определяемост, но без конкретна определеност както е при задълженията в един алеаторен договор), но този обем и съдържание може да се променя във времето под влияние на различни фактори. Типични представители на тези задължения са задълженията за лихва (базирана на основния лихвен процент, който е променяща се величина в рамките на годината), задължението за дивидент (чийто размер се определя пропорционално на участието в капитала, но зависи от финансовия годишен резултат като крайна величина) и т.н.. Законът не урежда последиците от вливането и сливането при подобни задължения, но следва да се подкрепи разбирането, че преминаването на тези задължения върху приемащото или новоучреденото дружество трябва да се уреди от общите принципи на облигационното и търговското право. Така например, следва да се отчита дали придобиването на едно задължение при правопримемство е съвместимо със задълженията на дружеството-правопримемник или не. Определено за едно задължение за лихви няма такава несъвместимост и приемащото или новоучреденото дружество могат да станат титуляри на това задължение, освен ако по някаква причина главното задължение не е погасено или ако самото то не може да се прехвърли при преобразуването и това е също основание за погасяването му. Не така обаче стои въпросът за задължението за дивидент. Задължението възниква в тежест на преобразуващото се дружество и кредиторите по него са акционерите или съдружниците на това дружество. При сливането и вливането, това дружество се прекратява без ликвидация и изчезва като правен субект. Кредиторите не изчезват като правни субекти, но те също губят членствените си правоотношения с това дружество по горепосочената причина и по пътя на справедливата замяна получават акции или дялове от новоучреденото или приемащото дружество, от което вече могат да искат изплащане на дивидент. Това задължение за дивидент обаче е ново, различно от задължението за дивидент на прекратеното преобразуващо се дружество, а от друга страна приемащите и новоучредените дружества нямат задължение да изплащат дивидент на едно вече несъществуващо дружество. Изводът е, че това задължение следва да се погаси като на негово място в полза на акционерите и съдружниците като кредитори възниква едно ново право на дивидент, което те имат към дружествата – правопримемници.

Не по-малко важен е въпросът и относно обезпеченията, дадени за обезпечаване на задължението, което се прехвърля при сливането и вливането. Това най-често са учредени поръчителства, залози или ипотeki. Дали те също се прехвърлят със задължението и продължават да го обезпечават при новия длъжник? При

преобразуването действително като последица от правоприемството има смяна на личността на длъжника. Старият длъжник в лицето на преобразуващото се дружество изчезва и той се замества от един нов длъжник в лицето на приемащото или новоучредено дружество. Правоотношението обаче се запазва без изменения като новият длъжник получава задължението в същия вид и съдържание, както то е съществувало у предишния длъжник. Тази хипотеза твърде много наподобява на хипотезата на чл.102 от ЗЗД. Разликата е в това, че по чл.102 ЗЗД встъпването в дълг става по силата на частно правоприемство и обикновено касае едно или няколко задължения на един длъжник, докато тук замяната на длъжника с нов длъжник е последица от общо правоприемство и новият длъжник встъпва по правило във всички задължения на стария длъжник. С оглед на това по чл.102 ЗЗД встъпването в дълг трябва да се осъществи въз основа на волеизявления между новия длъжник и кредитора като кредиторът изрично трябва да изрази воля, че приема новия длъжник на мястото на стария, а новият длъжник трябва да изрази воля, че се задължава към кредитора за задължението. При вливането и сливането като форми на преобразуването, такава волеизявление на кредитора липсва. То не е предвидено като елемент от фактическия състав на преобразуването и неговата воля в това отношение е ирелевантна. Липсва и волеизявление на новия длъжник към кредитора в смисъл, че се задължава към него. В случаите на сливане това е и обективно невъзможно, защото правоприемникът е новоучредено дружество, което обаче възниква едва в момента на приключване на преобразуването като фактически състав и по тази причина той не съществува в правния мир до вписването на самото преобразуване. Разбира се, за сметка на това и за да се защитят неговите интереси, при преобразуването законът предвижда специална защита на кредиторите, на която ще се спрем в последствие.

Горекананото показва, че преобразуването не е **субективна пасивна новация**. Тук няма промяна на правоотношението при смяна на длъжника с друг длъжник, нито промяна на самото задължение – то си остава старото задължение. Преобразуването е фактически състав, който има за последица правоприемство и в тази връзка от гледище на правните последици то е по-близо до встъпването в дълг по чл.102 ЗЗД. Изхождайки от това разбиране, изводът е, че учредените от стария длъжник ипотеки и залози, които обезпечават стария дълг следва да се запазят и при преобразуването и да обезпечават същия дълг при новия длъжник (чл.102 ал.2 последно изречение ЗЗД). Пак по аналогия на чл.102 ал.2 ЗЗД, обезпеченията, дадени от трети лица в полза на преобразуващото се дружество (поръчителства, залози и ипотеки) трябва да се погасят тъй като и тук имаме промяна на личността на длъжника с оглед на който те са ги учредили. Разбира се, тези обезпечения могат да останат в сила само ако тези трети лица се съгласят те да обезпечават дълга и при новия длъжник (чл.102 ал.2 ЗЗД), но без тяхната воля те не могат да бъдат задължени и принудени да обезпечават лице, което не познават (новия длъжник – приемащото или новоучреденото дружество). Такова решение е най-справедливо, защото никой не може да гарантира, че при вливането и сливането, въпреки че по принцип това води до икономическа концентрация, включително и до концентрация на имущество, то делът на пасивите под формата на задължения няма да е по-голям от делът на активите като права и в крайна сметка новият длъжник да е с повече пасиви отколкото активи, за да бъдат задължени третите лица да обезпечават дълга при нови и явно неизгодни за тях условия от гледище имуществото на този нов длъжник.

Изхождайки от горекананото, можем да заключим, че на новия длъжник могат да се противопоставят всички **възражения**, които кредиторът е могъл да противопостави

на стария длъжник. На свой ред и новият длъжник може да противопоставя на кредитора всички възражения, които е могъл да противопостави стария длъжник. Правоотношението, от което изхожда задължението е същото, то не се променило и това предполага възможността за противопоставяне на тези възражения, ако те са свързани с развитието на това правоотношение.

По същият начин се поставя въпроса с изтеклата до момента **давност**, както и с начислените **лихви**, ако прехвърленото задължение е било лихвоносно.

Освен посочените по-горе основания за погасяване на задължението при преобразуването и тук може да се стигне до неговото погасяване по пътя на **сливането**, когато в едно и също лице се съединят качеството на кредитор и качеството на длъжник. Разбира се, такава хипотеза е възможна в случаите на вливане, когато преобразуващото се дружество е длъжник по задължението, а приемащото дружество е кредитор или обратното. В случаите на сливане, това също е възможно, но с тази разлика, че при нея едното от вливащите се дружества е длъжник, а едно от другите вливащи се дружества е кредитор. Новоучреденото дружество не може да е нито длъжник, нито кредитор, защото то не е съществувало към момента на възникване на задължението, а възниква едва след преобразуването. Въпреки това, то не поема задължението, защото то се е погасило поради сливане в него на досегашния кредитор и досегашния длъжник в лицето на преобразуващите се дружества.

Разбира се и тук сливането не би имало своя погасителен ефект, ако са на лице някои от хипотезите изключения. Такава, например, е хипотезата на чл.178 ЗЗД като законна суброгация. Целта е да се отблъснат евентуалните претенции на третите лица към кредитора, който се е слял с длъжника. Такава е и хипотезата на чл.466 ал.3 ТЗ, когато една менителница бъде джиросана на самия платец или на издателя ѝ, които според закона са задължени по нея лица (за издателя – чл.463 ТЗ и за платеща – 481 ТЗ). Нормално е в тези два случая да се настъпи погасяване на задълженията по менителницата, защото има сливане на длъжник с кредитор, но решението на закона е друго. Този погасителен ефект не настъпва, защото законът изрично предвижда, че тези задължени лица могат в последствие отново да джиросат менителницата. По анолигичен начин би трябвало да стои и въпроса със запис на заповед, ако той бъде джиросан на издателя му. Основание за това ни дава чл.537 ТЗ, който предвижда, че и спрямо запис на заповед се прилагат съответните правила на менителницата, доколкото са съвместими с естеството му. В това отношение няма никаква пречка от гледище естеството на записана на заповед спрямо него да се приложи правилото на чл.466 ал.3 ТЗ.

Прехвърляне на задължения при разделяне и отделяне.

Други две форми на преобразуването на търговските дружества, при които има прехвърляне на задължения са разделянето и отделянето. Легалните определения са дадени в чл.262б ал.1 ТЗ за разделянето и чл.262в ал.1 ТЗ за отделянето. Изхождайки от тях, можем да кажем, че **разделянето** е такава форма на преобразуване, при която цялото имущество на едно търговско дружество (преобразуващо се дружество) преминава към две или повече дружества, *които стават негови правоприменици*, а преобразуващото се дружество се прекратява без ликвидация. Дружествата, към които преминава имуществото на преобразуващото се дружество, могат да бъдат съществуващи дружества (приемащи дружества) при разделяне чрез придобиване, новоучредени дружества при разделяне чрез учредяване, както и съществуващи и

новоучредени едновременно. **Отделянето** на свой ред е такава форма на преобразуване, при която част от имуществото на едно търговско дружество (преобразуващо се дружество) преминава към едно или няколко дружества, *които стават правоприменици на съответната част от имуществото*, а преобразуващото се дружество не се прекратява. Дружествата, към които преминава частта от имуществото на преобразуващото се дружество, могат да бъдат съществуващи дружества (приемащи дружества) при отделяне чрез придобиване, новоучредени дружества при отделяне чрез учредяване, като и съществуващи и новоучредени дружества едновременно.

1. От горните определения следва, че и при **разделянето** е на лице правоприменство. За разлика от вливането и сливането, тук правоприменството може да бъде както **общо**, така и **частно**. Тази извод може да се направи и от граматическото тълкуване на горепосочените разпоредби на Търговския закон. Чл.262б ал.1 ТЗ посочва, че цялото имущество на преобразуващо се дружество преминава върху две или повече дружества като не се ограничава вида на правоприменството. Следователно, можем да заключим, че това правоприменство може да бъде както общо, така и частно.

Предвид на особеностите на тази форма на преобразуване, при изготвяне на договора за преобразуване (когато имуществото преминава върху съществуващи, т.е. приемащи дружества) или на плана за преобразуване (когато имуществото преминава върху новоучредени дружества) в тях трябва да има *изрично и точно описание и разпределение на правата и задълженията* на преобразуващото се дружество, които ще преминават върху приемащите и/или новоучредените дружества. Това следва от императивната норма на чл.262ж ал.3, т.1 ТЗ. Тъй като е допустимо при това разпределение и общо и частно правоприменство, новоучредените и/или приемащите дружества могат да придобиват както дробни части от цялото имущество (общо правоприменство), така и конкретно описани и разпределени права и задължения (частно правоприменство). От разпоредбата на чл.263и ал.3 ТЗ можем да направим и още един важен извод. Според този текст, законът предоставя на участващите в преобразуването дружества да определят формата на правоприменството – т.е. дали тя ще бъде общо правоприменство или частно правоприменство. В това отношение приоритет има записаното в договора или плана на преобразуване, където е посочен начинът и разпределението на правата и задълженията. Ако обаче едно право не е разпределено, тогава законът предвижда, че то преминава върху всички правоприменици пропорционално на приспадащата им се според договора или плана чиста стойност на имуществото. По същият начин стои въпроса и ако едно задължение не е и изрично разпределено. Т.е. в този случай при неразпределяне на правата и задълженията, правоприменството по силата на закона е общо.

Общо правоприменство при разделянето е възможно в две хипотези:

а/. когато в плана или договора за преобразуване е предвидено, че върху всяко от дружествата правоприменици преминава само дробна величина от имуществото на преобразуващото се дружество. В този случай обаче е необходимо идеалната част да се отнася до цялото имущество на преобразуващото се дружество, а не до отделни права и задължения от него (например една втора от цялото имущество или една пета от цялото имущество и т.н). Ако дробната част е до отделни права и задължения, няма да е на лице общо, а частно правоприменство при прехвърлянето на правата и задълженията;

б/. когато в договора или плана за преобразуване правата и задълженията от имуществото на преобразуващото се дружество не са разпределени. Тази хипотеза е изрично уредена в чл.263и ал.3, изр.2 ТЗ и се отнася за правата като законът предвижда,

че в случай на неразпределяне на едно право, то преминава върху всички правоприемници пропорционално на приспадащата им се според договора или плана чиста стойност от имуществото, което получават в резултат на преобразуването. Както бе посочено по-горе това правило се отнася и към задълженията, тъй като принципът е един и същ. Според чл.263л ал.2, изр.2 ТЗ ако едно задължение не е разпределено, във вътрешните отношения между правоприемниците всяко дружество поема такава част от задължението, която съответства на приспадащата му се според договора или плана за преобразуване чиста стойност от имуществото на преобразуващото се дружество.

Разбира се, разделянето едно задължение е възможно само ако е **делимо**. Това е важно условие, защото ако задължението било с оглед на естеството си или по волята на страните по правоотношението, от което то е възникнало е **неделимо**, то ще следва да се поеме общо от всички дружества-правоприемници. Тази неделимост по силата на чл.128 ал.2 ЗЗД се отнася и по отношение на наследниците на длъжника, т.е в случаите на общо правоприемство. Тъй като в тази хипотеза на чл.263л ал.2, изр.2 ТЗ става дума за общо правоприемство при неделимост на едно задължение за него е приложимо правилото на чл.128 ал.2 ЗЗД. Тази неделимост на задължение касае вътрешните отношения между дружествата-правоприемници и в този случай принципът е, че те са солидарно отговорни към кредиторите по едно такова неделимо задължение. Т.е тук солидарността възниква поради неделимостта на самото задължение (чл.129 от ЗЗД).

Как стои въпроса с **делимите**, но не разпределени задължения от гледище отговорността на дружествата- правоприемници към кредиторите по такива задължения? Според посочения по-горе принцип в чл.263л ал.2, изр.2 ТЗ такова задължение се разпределя във вътрешните отношения между тях въз основа на частта, което получават от чистата стойност от имуществото на преобразуващото се дружество. Т.е законът предвижда една разделеност на дълга, което е и принципът в облигационното право. Но тази разделеност е само за вътрешните отношения между дружествата съдължници. Чл.263л ал.2, изр.1 ТЗ изрично предвижда, че в отношенията между дружествата – съдължници и кредитора по такова неразпределено, но делимо задължение на лице е **солидарна отговорност**. Т.е спрямо кредиторите по това задължение всички дружества-правоприемници ще отговарят солидарно или те са солидарни длъжници. Също така, в посочения текст, законът предвижда, че тази отговорност освен солидарна е и **неограничена**. Всяко от дружествата-правоприемници ще отговаря с цялото си имущество за изпълнение на цялото задължение, независимо, че във вътрешните отношения с другите дружества-правоприемници това задължение е разделено.

Във всички останали случаи, правоприемството е частно. Това означава, че дружествата правоприемници придобиват само отделни елементи от имуществото на преобразуващото се дружество – отделни права и респективно отделни задължения. Както правата, така и задълженията трябва да бъдат индивидуализирани както по основание, така и по съдържание (т.е с посочване на предмета, размера и други особености). Това индивидуализиране следва да се извърши в договора или в плана за преобразуване като се посочва кое задължение към кое дружество-правоприемник преминава. Ако едно задължение не бъде индивидуализирано или е пропуснато да се посочи кое дружество го поема, то тогава следва да се приеме, че то се поема общо от всички дружества-правоприемници и за него ще се приложат правилата на чл.263и ал.3, изр.2 и чл.263л ал.2, изр.1 ТЗ.

Непрехвърлимите задължения следва да се погасят тъй като те не могат да бъдат поети от дружествата-правоприемници, а от друга страна в резултат на

разделянето дружеството, което е било досегашен длъжник се прекратява и изчезва като правен субект.

И при хипотезата на прехвърляне на задължение поради разделяне на едно търговско дружество, резултатът е, че независимо дали това поемане става по пътя на частно или общо правопримство, се сменя личността на длъжника с нов длъжник или солидарни длъжници на мястото на стария. Изхождайки от посочения принцип на чл.102 ал.2 ЗЗД по аналогия можем да приемем, че това заместване на досегашния длъжник с нов, е основание да се погасят всички **обезпечения** (залози, ипотечи и поръчителства), учредени от трети лица за обезпечаване на този дълг. Същевременно би следвало да се погасят и обезпечения (залози и ипотечи), учредени от стария длъжник, тъй като това е преобразуващото се дружество, което в резултат на разделянето се прекратява и изчезва като правен субект.

Задълженията се поемат от новите длъжници (дружествата-правопримници) във вида и при условията, при които са съществували при стария длъжник. Фактическият състав на разделянето не води до **новативен ефект** и задължението се поема с всички начислени до момента **лихви** (ако е било лихвоносно), **давността** също продължава да тече. На кредиторите, дружествата-правопримници могат да противопоставят всички **възражения** на стария длъжник, както и на тях могат да се противопоставят от кредиторите всички възражения, които те биха противопоставили на стария длъжник. Т.е и тук последиците при поемането на задълженията е аналогична на тази при заместване в дълг по чл.102 ЗЗД, защото дългът не се новира, а той се поема от новите длъжници като съществуващ дълг. Т.е последиците от поемането на дълг при разделянето са същите както и при поемането на дълг при вливането и сливането.

В хипотезата на чл.263л ал.2, изр.1 ТЗ, дружествата-правопримници отговарят **солидарно**. Т.е по отношение на тях във връзка с отговорността им по изпълнението на дълга следва да намерят приложение правилата на чл.121-127 ЗЗД. Тези правила на основание чл.129 ал.2 ЗЗД намират приложение и по отношение на неделимите задължения.

Според някои автори при разделянето като форма на преобразуване, когато то е свързано само с *частно правопримство*, прехвърлянето на задълженията трябва да се извърши с **отделни транслативни сделки**. Застъпва се становището, че в случая всяко задължение трябва да се прехвърли с отделен договор като поемане на дълг по чл.102 ЗЗД. Това мнение не може да бъде споделено по няколко причини. Освен, че в закона липсва подобно изискване, това би лишило от смисъл извършването на преобразуване чрез разделяне. Между преобразуването като фактически състав и прехвърлянето на дълг съществуват разлики. При разделянето участвуват и изразяват воля чрез договора или плана за преобразуване само дружества, които имат качеството на стар длъжник (преобразуващото се дружество) или на нови длъжници (приемащите дружества). Други пък, изобщо не изразяват воля в този момент, въпреки че в последствие поемат задължения (новоучредените дружества). Наред с това при поемането на дълг по чл.102 ЗЗД, участието на кредитора е задължително. Независимо дали инициативата е поета от стария длъжник или от третото лице, което иска да стане нов длъжник, замествайки стария, ефектът на заместването в дълг не може да настъпи ако кредиторът изрично не изрази воля за това и не се съгласи. Законът изисква изричното съгласие на кредитора. Освен това, воля трябва да изрази и новия длъжник, че се задължава към кредитора на мястото на стария длъжник. Подобни изисквания липсват при прехвърлянето на дълг чрез разделяне на търговските дружества. Задълженията се считат за прехвърлени, респективно поети от новите длъжници с вписването на преобразуването чрез разделяне, без в този случай да се обособява частното правопримство от общото (чл.263и ал.3 изр.1 ТЗ).